

параметрів соціально-економічного розвитку регіонів України, проведені В.О. Ткач, показали значний рівень їх диференціації [4].

Отже, під економічною безпекою сільськогосподарських підприємств варто розуміти сукупність інструментів нівелювання загроз внутрішнього та зовнішнього середовища з метою отримання максимального прибутку та мінімізації фінансових ризиків. При цьому, серед об'єктів економічної безпеки, що вимагають захисту, ми виокремлюємо юридично-управлінську, ресурсну, інформаційну, технологічно-енергетичну, інвестиційно-інноваційну, кадрово-соціальну, фінансову та екологічну складові.

Література.

1. Крутов В. Безпека підприємництва як невід'ємна складова економічного розвитку країни / В. Крутов // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 12. – С.147-149.

2. Куркін М.В. Контроль та захист економічної безпеки діяльності підприємств: навч. посібн. / М.В. Куркін, В.Д. Понікаров, Д.В. Назаренко // Х.: ФОП Павленко О.Г., ВД «НЖЕК», 2010. – 300 с.

3. Основи економічної безпеки: [підручник] / О.М. Бандурка, В.С. Духов, К.Я. Петрова, М. Черняков. – Х.: Вид-во Нац.ун-ту внутр. справ, 2003. – 236 с.

4. Ткач В.О. Система економічної безпеки регіону: аналіз та перспективи / В.О. Ткач // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – 2011. – № 2. – С. 165-168.

МАТЕРІАЛЬНА ДОПОМОГА: ВИДИ, ПІДСТАВИ ДЛЯ ВИПЛАТИ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

**Грибовська Ю.М., к.е.н.,
Полтавська державна аграрна академія**

Відповідно до ст. 9 Кодексу законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII підприємства, установи, організації в межах своїх повноважень та за рахунок власних коштів можуть установлювати додаткові, порівняно із законодавством, трудові й соціально-побутові пільги для працівників, зокрема – проводити виплату співробітникам матеріальної допомоги [2].

За характером виплати матеріальна допомога, що надається працівникам, поділяється на систематичну та разову.

Згідно із пп. 2.3.3 Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Державного комітету статистики України від 13.01.2004 р. № 5 (далі – Інструкція № 5) матеріальна допомога, що має систематичний характер, видана всім працівникам (чи більшості), зокрема, допомога на оздоровлення, включається до фонду оплати праці у складі інших заохочувальних і компенсаційних виплат [1].

Разова матеріальна допомога, відповідно до п. 3.31 Інструкції № 5, не входить до фонду оплати праці. До цього виду відносять допомогу, що виплачується окремим працівникам:

- за сімейними обставинами;
- на лікування;
- на оздоровлення дітей;
- на поховання.

В залежності від особливостей оподаткування та мети виплати матеріальної допомоги, виокремлюють такі її види:

1. Нецільова матеріальна допомога – допомога, оподаткування якої регулюється пп. 170.73 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (далі – ПКУ) [4]. У разі її видачі працівник не надає жодних документів, що підтверджують витрати, на покриття яких буде спрямовано матеріальну допомогу. Окремо серед нецільової допомоги можна виокремити систематичну допомогу, що надається в межах заробітної плати, з відповідним оподаткуванням, при цьому роботодавець не з'ясовує напрями використання матеріальної допомоги.

Нецільову матеріальну допомогу, що виплачують систематично всім або більшості працівників фіксують у Колективному договорі, Положенні про соціальний пакет на підприємстві, Положенні про порядок та умови виплати матеріальної допомоги, що є додатком до Колективного договору.

Матеріальну допомогу разового характеру виплачують на підставі Заяви працівника, в якій зазначають причину звернення співробітника з проханням про виплату йому матеріальної допомоги. На підставі Заяви видають Наказ по підприємству, в якому прописують підставу для виплати матеріальної допомоги та її розмір.

Згідно із пп. 2.3.3 Інструкції № 5 до фонду оплати праці включають матеріальну допомогу, що має систематичний характер і надається всім або більшості працівників, відповідно допомога на оздоровлення або виплачувана у зв'язку з екологічним станом допомога є об'єктом нарахування єдиного внеску та податку з доходів фізичних осіб.

2. Цільова благодійна допомога – благодійна допомога, що надається на певні цілі, умови та спрямування її витрачання. Відповідно до п. 170.7 ПКУ для цільової благодійної допомоги передбачено пільги. Прикладом даного виду допомоги для працівника є виплата підприємством закладам охорони здоров'я компенсацій витрат на лікування родичів співробітника (дітей, батьків або одного із членів подружжя). Також допомога, що перераховується протезно-ортопедичним підприємствам і реабілітаційним закладам для компенсації вартості реабілітаційних послуг та засобів реабілітації для працівника-інваліда чи його дитини-інваліда.

Допомогу перераховують вказаним вище закладам за зверненням фізичної особи на підставі Заяви, до якої додається Рахунок-фактура лікувального закладу. Цільову благодійну допомогу звільнено від оподаткування.

3. Матеріальна допомога на лікування і медичне обслуговування – неоподатковувана допомога, яка надається працівнику для компенсації вартості його лікування та медобслуговування відповідно до пп. 165.1.19 ПКУ [4].

Допомогу виплачують працівнику на підставі його Заяви та документів, що підтверджують витрати на лікування: Договорів, платіжних документів, Виписок банку та інших. Після надання документів керівник підприємства видає Наказ про виплату матеріальної допомоги. Відповідно до пп. 165.1.19 ПКУ допомога на лікування й медичне обслуговування не підлягає оподаткуванню [4].

4. Допомога на поховання – матеріальна допомога, яку в разі смерті працівника чи когось із його родичів роботодавець може надати родичам чи працівнику на поховання за рахунок коштів підприємства. Допомога має пільговий режим оподаткування, передбачений пп. 165.1.22 ПКУ [4].

Порядок надання та розмір допомоги на поховання працівника чи його родича визначається в Колективному договорі. Допомогу на поховання надають на підставі Заяви та копії Свідоцтва про смерть.

Кошти або вартість майна (послуг), наданих як допомога на поховання померлого працівника його роботодавцем за останнім місяцем роботи (перед виходом на пенсію), не включають до оподаткованого доходу одержувача допомоги в розмірі, що не перевищує подвійної величини суми, визначеної в абз. 1 пп. 169.4.1 ПКУ [4]. Суму перевищення за її наявності визнають додатковим благом й оподатковують під час її нарахування (виплати, надання). Якщо роботодавець виплачує працівнику допомогу на поховання його

родича, допомога на поховання оподатковується податком на доходи. Така допомога визнається благом для працівника.

Матеріальна допомога не є базою для нарахування єдиного внеску, якщо:

- вона має разовий характер;
- її виплачують за сімейними обставинами, на лікування, оздоровлення дітей або поховання;
- надають окремим працівникам;
- необхідність її одержання виникла раптово, незалежно від того, скільки разів на рік її виплачували;
- працівник надав Заяву на її одержання;
- її розмір визначає адміністрація підприємства в Наказі [3].

Отже, матеріальна допомога, яку включають до фонду оплати праці відноситься до податкових витрат відповідно до п. 142.1 ПКУ. З цієї ж допомоги утримується податок з доходів фізичних осіб. Нарахування матеріальної допомоги, передбаченої Колективним договором відображають за кредитом субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» у кореспонденції з дебетом рахунків: 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності».

Розова матеріальна допомога не відноситься до податкових витрат у тій сумі, з якої не сплачено податок з доходів фізичних осіб.

Нарахування нецільової благодійної допомоги, матеріальної допомоги на лікування та медичне обслуговування доцільно відобразити за кредитом субрахунку 663 «Розрахунки за іншими виплатами» у кореспонденції з дебетом субрахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності».

Література.

1. Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджена наказом Державного комітету статистики України № 5 від 13.01.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Кодекс законів про працю України № 322-VIII від 10.12.1971 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Перелік видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1170 від 22.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.